

СУДОВА РЕФОРМА В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЗАХИСНІ МЕХАНІЗМИ ПРИВАТНОГО ПРАВА

Згідно з положеннями Конституції України державна влада здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Метою поділу державної влади на законодавчу, виконавчу і судову є розмежування повноважень між різними її органами та недопущення привласнення повноти державної влади однією із гі-

лок.

Конституційна реформа, початок якої було покладено в 1996 році прийняттям Конституції України, була доповнена змінами Основного Закону в 2004 році, які ускладнили взаємовідносини між гілками влади і в значній мірі послабили механізми державного управління.

Безсистемний та навіть хаотичний характер носила реорганізація виконавчої влади в центрі і на місцях і, особливо, системи місцевого самоврядування, органи якого до цих пір не наділені належною компетенцією для вирішення місцевих проблем. Залишилась недореформованою і судова система держави [1, с 4-5].

Для демократичного суспільства дуже важливо мати належно організовану судову систему, спроможну забезпечити всім громадянам доступ до неупередженого суду за захистом та відновленням порушених прав. Найбільш об'єктивна оцінка ефективності будь-якої судової системи ґрунтується на її можливості надійно захищати права та свободи людини і громадянина.

Необхідність проведення судової реформи диктувалась і диктується принаймні трьома основними причинами. Перша і основна з них - набуття Україною статусу незалежної держави, яка мала сформувати нові органи державної влади на нових демократичних засадах, спроможних діяти достатньо ефективно для досягнення поставлених цілей.

Друга причина стосується ролі суду в суспільному житті, його можливостей реально захистити права та свободи людини і громадянина та забезпечити контроль за діяльністю органів державної влади.

Третя причина - кризовий стан як самої судової системи, так і правової системи України в цілому. Це насамперед стосується умов судової діяльності: нормативного, фінансового, матеріального та кадрового забезпечення, вирішення аналогічних проблем у діяльності правоохоронних органів [2, с. 4].

Початком судової реформи прийнято вважати затвердження Верховною Радою України 28 квітня 1992 року Концепції судово-правової реформи, в якій були поставлені такі завдання: диференціювати форми судочинства, зокрема, залежно від ступеня тяжкості злочину; запровадити розгляд окремих категорій судових справ суддями одноособово, а також колегіями професійних суддів та суддями з розширеною колегією судових засідателів; чітко визначити умови допустимості доказів; встановити контроль суду за законністю та обґрунтованістю процесуальних рішень слідчих органів, які обмежують права громадян; запровадити апеляційний і касаційний порядки перегляду судових рішень.

Другом етапом судової реформи є прийняття чинної Конституції України, яка передбачила створення нової судової системи, що повністю відповідатиме міжнародним стандартам та міжнародним зобов'язанням України і створить умови для захисту прав людини.

Третім етапом судово-правової реформи стало прийняття важливих нормативно-правових актів у 2001-2002 роках, сукупність яких отримала назву «мала судова реформа», у ході якої судова система України була приведена у відповідність до конституцій-

них положень, введені в дію основні засади судочинства та реалізовані у повному обсязі вимоги Конституції України.

Основні питання організації судової влади в Україні, компетенції судів різних ланок, формування суддівського корпусу знайшли своє вирішення у Законі України «Про судоустрій України», прийнятому 7 лютого 2002 року, який дав можливість перейти до наступного етапу судово-правової реформи.

У 2005 рік Україна увійшла з вагомими проблемами у сфері судоустрою та судочинства і відсутністю єдиного бачення їх вирішення. Тому чи не найбільше увага політиків протягом 2005-2006 років була приділена напрацюванню стратегії подальшої судової реформи [3, с. 289].

З огляду на це, в Національній академії правових наук України у 2007 році було організовано ґрунтовне наукове дослідження стану законодавчого регулювання питань судоустрою і статусу суддів. Предметом цього дослідження було визначено стан законодавчого регулювання передусім добору, перевірки, спеціальної підготовки, визначення професійної кваліфікації, конкурсного відбору та рекомендування до призначення кандидатів на посаду судді. На підставі дослідження науковий колектив Академії на початку 2008 року дійшов висновку, що передбачений чинними Законами України «Про судоустрій України» і «Про статус суддів» і внесеними до Верховної Ради України проектами їх зміни, процес добору кандидатів на посаду судді є складним, недостатньо цілеспрямованим та науково обґрунтованим. У цьому процесі обмежено передбачається участь судової влади, зокрема судів та органів суддівського самоврядування, натомість черезмірно покладаються функції на інші гілки влади, насамперед виконавчу; при цьому обмежено використовується європейський досвід; окремі процедури та операції добору регламентуються неповно, не досить чітко, подекуди суперечливо, що залишає можливість їх суб'єктивного тлумачення і використання, у тому числі з можливою корисливою метою [4, с. 516-517].

У результаті обговорення законопроектів «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій України» і «Про внесення змін до Закону України «Про статус суддів», внесених до Верховної Ради України у 2007 році, у науковому середовищі і суддівських колективах та з урахуванням висновків Венеціанської комісії було прийнято рішення про об'єднання цих двох законів в один під назвою «Про судоустрій і статус суддів».

Зазначений Закон було прийнято в 2010 році, що засвідчило концептуально новий підхід до визначення системи судів загальної юрисдикції, статусу судді, порядку формування суддівських кадрів та здійснення суддівського самоврядування і регулювання інших питань, пов'язаних із судочинством.

З прийняттям Закону України «Про судоустрій і статус суддів» пройдено важливий етап судової реформи, але до її остаточного завершення ще далеко, так як судова реформа повинна здійснюватися в системному взаємозв'язку з парламентською, адміністративною та муніципальною реформами, що обумовлюється єдністю системи державної влади [5, с. 14-19].

Література: 1. Кивалов С. В. Судебная реформа в Украине: разочарования и надежды / С. В. Кивалов. - Одесса: Юридична література, 2010. - 272 с. 2. Бойко В. Ф. Судова реформа в Україні: стан і перспективи: навчальний посібник / В. Ф. Бойко. - К.: МАУП, 2004. - 176 с. 3. Розвиток публічного права в Україні: доповідь за 2005-2006 роки / за заг. ред. Н. В. Александрової, І. Б. Коліушка. - К.: Конус-Ю, 2007. - 494 с. 4. Закалюк А. Належне кадрове забезпечення судової влади - неодмінна умова незалежного та добросовісного здійснення правосуддя / А. Закалюк, О. Фомкіна // Влада в Україні: шляхи до ефективності / ред. рада: О. Д. Святоцький (голова) [та ін.]. - К.: Ін Юре, 2010. - 688 с. 5. Опришко В. Основні засади судової реформи / В. Опришко // Право України. - 2010. - № 5. - С. 14-19.

Рекомендовано к печати Ученым советом
Украинско-Российского института (филиала) в г. Чернигове
ФГБОУ ВПО «МГОУ имени В. С. Черномырдина»
27 марта 2012 года, протокол № 19

Редакционная коллегия:

Председатель:

Железняк А.В., канд. экон. наук, Профессор, директор Украинско-Российского института (филиала) в г. Чернигове ФГБОУ ВПО «МГОУ имени В.С. Черномырдина»

Члены редколлегии:

- Градобык Н.С.**, канд. филол. наук, зав. кафедрой гуманитарных дисциплин Украинско-Российского института (филиала) в г. Чернигове ФГБОУ ВПО «МГОУ имени В.С. Черномырдина»
- Гридчина А.В.**, д-р экон. наук, профессор, зав. кафедрой экономической теории, маркетинга и менеджмента ФГБОУ ВПО «МГОУ имени В.С. Черномырдина» (Российская Федерация)
- Иванайский А.В.**, д-р техн. наук, профессор, проректор по инновациям, технопаркам ФГБОУ ВПО «МГОУ имени В.С. Черномырдина» (Российская Федерация)
- Кичко ИМ**, канд. экон. наук, доцент, зам. директора Украинско-Российского института (филиала) в г. Чернигове ФГБОУ ВПО «МГОУ имени В.С. Черномырдина» по учебной и научной работе
- Митерое АМ**, зам. директора Украинско-Российского института (филиала) в г. Чернигове ФГБОУ ВПО «МГОУ имени В.С. Черномырдина» по административной работе
- Полякова О.В.**, канд. экон. наук, доцент, зав. кафедрой менеджмента Украинско-Российского института (филиала) в г. Чернигове ФГБОУ ВПО «МГОУ имени В.С. Черномырдина»
- Старовойт ММ**, канд. ист. наук, доцент Государственного образовательного учреждения «Гомельский государственный университет имени Франциска Скорины»
- Тарасенко В.Ю.**, канд. экон. наук, зав. кафедрой экономики и управления Украинско-Российского института (филиала) в г. Чернигове ФГБОУ ВПО «МГОУ имени В.С. Черномырдина»
- Наумчик ПМ**, канд. пед. наук, зав. кафедрой информационных технологий Украинско-Российского института (филиала) в г. Чернигове ФГБОУ ВПО «МГОУ имени В.С. Черномырдина»
- Симонова СП**, зав. кафедрой государственного управления Украинско-Российского института (филиала) в г. Чернигове ФГБОУ ВПО «МГОУ имени В.С. Черномырдина»
- Сташків БМ**, канд. юрид. наук, зав. кафедрой гражданского права Украинско-Российского института (филиала) в г. Чернигове ФГБОУ ВПО «МГОУ имени В.С. Черномырдина»

Ответственный секретарь:

Жулкина ОМ, секретарь отдела управления Украинско-Российского института (филиала) в г. Чернигове ФГБОУ ВПО «МГОУ имени В.С. Черномырдина»

И 54 **ИСТОРИКО-ПРАВОВЫЕ И СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ ОБЩЕСТВА:** [Текст] материалы докладов и выступлений Международной научно-практической конференции (г. Чернигов, 20 марта 2012 года). - Чернигов: Украинско-Российский институт (филиал) в г. Чернигове ФГБОУ ВПО «МГОУ имени В.С. Черномырдина», 2012. - 204 с.

ISBN 978-966-1647-74-8

Материалы докладов и выступлений Международной научно-практической конференции «Историко-правовые и социально-экономические аспекты развития общества» раскрывают актуальные проблемы эволюционного изменения общества в условиях глобализации, вопросы развития юридической науки и практики в современных условиях, современные модели преподавания иностранных языков и культур в контексте менеджмента образования, особенности развития менеджмента и маркетинга в современных условиях, социально-экономические проблемы развития общества, инновационные стратегии развития Украины.

ISBN 978-966-1647-74-8

УДК [316.3+330](477)
ББК 60.55

© Коллектив авторов, 2012
© Украинско-Российский институт
(филиал) в г. Чернигове ФГБОУ ВПО
«МГОУ имени В.С. Черномырдина», 2012